

**Innarluutillit atuartitaanissamut, ilinniartitaanissamut
suliffeqarnissamullu ullumikkut periarfissaat tamakkununngalu
aporfissat**

Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfik aamma Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut,
Iisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfik

April 2009

Aallaqqaasiut

Innarluutillit pillugit nassuiaatip 2007-imi oktobarimeersup aamma Siusinaartumik pensionisiat pillugit nassuiaatip 2008-meersup nanginnerisut eqikkarnerisullu kiisalu suleqatigiissitat Ilulissani Specialcenterimit, KANUKOKA-mit, Innarluutillit Peqatigiiffiannit, Kommuneqarfik Sermersooq, Nuummit, Ado Lyng-p Atuarfianit, KIIN-imit aamma Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfimmit peqataaffigineqartup innarluutillit atuartitaanissamut, ilinniartitaanissamut suliffeqalernissamullu periarfissaat pillugit taakkualu piviusunnortinnissaannut akornutaasunik qulaajaanissamik kissaateqarnerat aallaavigalugit tulluuttumi pineqartut pillugit inatsisiliorneq sammineqarpoq.

Inatsisit atuuttut

Ataani inatsisit ullumikkut inunntu assigiinngitsunik nappaatilinnut, siusinaartumik pensionisialinnut piginnaanngorsaqqittunullu atuuttut, kiisalu kaajallaasitat ilitsersuutillu innarluuteqarnermut tunngasunut, malittarisassanut ilaqutariinnut tunngasunut, sullissimeqarfinnut, siusinaartumik pensionisiant, piginnaanngorsaaqqinnermut, sunngiffimmi atuartitsinnermut atuarfimmullu agguarsimasut allattorneqarput.

Allattorsimaffik inatsisinik allanik ass. meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu inatsisinik, kiisalu atuarfik ilinniartitaanerlu pillugit inatsisinik inuit innarluutillit pineqartillugit aamma atorneqarsinnaasunik ilaneqarsinnaavoq.

Innarluutilinnut tunngasut:

- Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 7, 3.november 1994-imeersoq.
- Inuit annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Inatsisartut peqqussutaata allannguutaanut Inatsisartut peqqussutaat nr. 13, 31. oktober 1996-imeersoq.
- Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Inatsisartut peqqussutaata allanngortinneqarneranik Inatsisartut peqqussutaat nr. 1, 23. maj 2000-imeersoq.
- Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Inatsisartut peqqussutaata allanngortinneqarnera pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 13, 20. november 2006-imeersoq.
- Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Inatsisartut peqqussutaata allanngortinneqarnera pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 12, 5. december 2008-imeersoq.
- Meeqqanut inuusuttunullu kiisalu annertuumik innarluutilinnut ulloq unnuarlu paaqqinniffiit pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 64, 29. dec. 1994-imeersoq.
- Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutissaattut nr. 9, 4. april 2008-imeersoq.
- Meeqqanik, inuusuttunik innarluutilinnillu isumagineqartunik ingiaqateqartarnermut ingiaqatissanik toqqaasarneq akissarsiaqartitsinerlu pillugit kaajallaasitaq nr. 183. 1. juni 1988-mi atuutilerpoq. tiiminik tapersersorteqartitsiviusunik utertitsisarneq pillugu ilitsersuut. Januar 2007.
- Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu ilitsersuut. April 2005.
- Innuttaasunut annertuumik innarluutilinnut tapersersorteqartitsisarneq pillugu ilitsersuut. December 2003.

Malittarisassat ilaqutariinnut tunngasut:

- Meeqqanut inuusuttunullu kiisalu annertuumik innarluutilinnut ulloq unnuarlu paaqqinniffiit pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 64, 29. dec. 1994-imeersoq.
- Meeqqanik, inuusuttunik innarluutilinnillu isumagineqartunik ingiaqateqartarnermut ingiaqatissanik toqqaasarneq akissarsiaqartitsinerlu pillugit kaajallaasitaq nr. 183. 1. juni 1988-mi atuutilerpoq.
- Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu ilitsersuut. December 2003.
- Perorsaanikkut immikkut neqeroorutinik pilersitsinermi najoqqutassat. September 2004.
- Isumaginninnikkut siunertaqarluni misileraalluni aaqqissuussinerni najoqqutassat. September 2004.
- Quppersagaq: Akissarsiaqaatigalugu angajoqqaarsiaasarneq. Maj 2004.

Sullissiveqarfiit:

- Inersimasunut paaqqinniffiit immikkut siunertallit pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 6, 28. april 1988-imeersaq.
- Inersimasunut paaqqinniffiit immikkut siunertallit pillugit Inatsisartut peqqussutaata allangortinneqarneranik Inatsisartut peqqussutaat nr. 5, 11. maj 1993-imeersaq.
- Inersimasunut paaqqinniffiit immikkut ittut pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 10 ulloq 1. april 1995-imeersaq.

Siusinaartumik pensionisiat:

- Siusinaartumik pensionisiat pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 4, 7. maj 2007-imeersaq.
- Siusinaartumik pensionisiat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 13, 27. juni 2007-imeersaq.
- Siusinaartumik pensionisiarititat isertitassatullu killiliussat pillugit kaajallaasitaq nr. 260, 1. januar 2009-meersaq.
- Kaajallaasitaq 260 - tabel SF1: Kisimiittut
- Kaajallaasitaq 260 - tabel SF2: Aappariit aappaa siusinaartumik pensionisiaqarsinnaatitaasoq aappaalu pensionisiaqarsinnaatitaanngitsoq
- Kaajallaasitaq 260 - tabel SF3: Aappariit tamarmik siusinaartumik pensionisiaqarsinnaatitaasut
- Kaajallaasitaq 260 - tabel SF4: Aappariit aappaa utoqqalinermi pensionisiaqarsinnaatitaasoq aappaalu siusinaartumik pensionisiaqarsinnaatitaasoq, utoqqalinermi pensionisialik saniatigut nammineq isertitaqarluni.
- Kaajallaasitaq 260 - tabel SF5: Aappariit aappaa utoqqalinermi pensionisiaqarsinnaatitaasoq aappaalu siusinaartumik pensionisiaqarsinnaatitaasoq, utoqqalinermi pensionisialik saniatigut nammineq isertitaqarani.
- *Siusinaartumik pensionisiat pillugit ilitsersuut. 2008.*

Piginnaanngorsaaqqinneq:

- Piginnaanngorsaaqqinnissamut ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 4, 31. maj 2001-imeersaq, Piginnaanngorsaaqqinnissamut ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaata allangortinnissaa pillugu Inatsisartut peqqussutaatigut nr. 3-kkut, 1. juni 2006-imeersukkut allangortinneqartoq.

Sunnigiffimmi atuartsineq:

- Kulturikkut ingerlatsineq sunngiffimmilu sammisassaqtitsineq pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 10, 21. maj 2002-meersaq.

Atuarfik:

- Atuarfik pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 8, 21. maj 2002-meersaq.
- Namminersornerullutik Oqartussat Nalunaarutaat nr. 15, 23. juni 2008-meersaq Inatsisartut peqqussutaat nr. 12, 20. november 2006-imeersaq Atuarfik pillugu peqqussutip allannguutaata atortuulersinneqarneranut tunngasoq (Ukiuni qulini atuartitaasussaataaneq).
- Meeqqat atuarfianni immikkut ittumik atuartsisarneq aammalu allamik immikkut perorsaanikkut ikiorsiisarneq pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 22, 23. juli 1998-imeersaq.

Innarluutillit inatsisinut tunngatillugu atuartitaanissamut, ilinniartitaanissamut suliffeqalernissamullu periarfissaat

Inatsimmi pingaarnertut tunngaviuvoq inuit eqqarsartaatsimikkut timimikkulluunniit annertuumik innarluutillit sapinngisamik nalinginnaasumik inooqataasinnaanermi qulakkeerunneqassasut, taamatullu aamma tunngaviulluni annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu malittarisassat naapertorlugit

ikiorsiineq ikiorsiissutissatut aatsaat periarfissaassasoq malittarisassat allat malillugit ikiorsiinissamut periarfissaarussimappat.

Illuutit

Illuutit innarluutilinnut iserfigineqarsinnaanerannut tunngatillugu matumani aamma malugeqqussallugu pissusissamisuusaaq illuutit pillugit malittarisassat il.il. ima naleqqussarneqassammata pisortat illuutaannik sananissamut akuersisoqannginnerani isummertoqassalluni illuut ima ilusilerneqarsinnaanersoq ass. pitsorluttunit, kørrestolinik atuisunit il.il. atorneqarsinnaanngorlugu.

Pisortat illuutigeriigaannut tunngatillugu peqqussummi siunertaliussap nassataraa iluarsaanerni assigisaanniluunniit illuutip innarluutilinnut atoruminarsarneqarsinnaaneranut isummertoqartariaqarnera. Pisortat illuutaannut tunngatillugu eqqarsaatigineqarpoq ilaatigut illuutit tamanit orninneqarsinnaasut, soorlu atuakkanik atorniartarfiit, napparsimmaviit, kigutileriffiit, atuarfiit, niuertarfiit, allaffiit il.il. sapinngisamik innarluutilinnit atorneqarsinnaassasut, ilaatigut pisortat sanaartugaat, soorlu angallaffiit il.il. sapinngisamik innarluutilinnut atoruminarsarneqassasut, ass. sivingasunik tummeraanngitsunik majuartarfilinikkut, nipimik kalerrisaarusiinikkut il.il. Taamatuttaaq aamma angallassissutit tamanit atorneqartut innarluutilinnut atoruminarsarneqartariaqarput.

Ulloq unnuarlu paaqqinniffiit

Meeqqanut inuusuttunullu imaluunniit annertuumik innarluutilinnut ulloq unnuarlu paaqqinniffik najugaqartut nalinginnaasumik inuunermut sapinngisamik qaninnerpaamik inuuneqarsinnaalersillugit aaqqissuunneqassaaq ingerlanneqarlunilu. Ulloq unnuarlu paaqqinniffimmi **perorsaaneq** najugaqartut ukiui innarluutigisinnaasaallu **eqqarsaatigalugit** aaqqissuunneqassaaq.

Tapersersortit

Annertuumik innarluutilik nammineq inigisaminiiginnarsinnaanerminut, matumani najugaqatigiiffik nakkutigineqarluniluunniit najugaqarfik ilanngullugit, **perorsaannikkut tapersersorneqarnissamik** pisariaqartitsitsoq sap. akunneranut nal. akunnerini arlalinni tapersersortilerneqarsinnaavoq.

Annertuumik innarluutilik meeraaqqerivimmi, meeqqerivimmi imaluunniit ulluunerani paaqqinniffimmi 0-6-inik ukiulinnut naatsorsuussaasumi sulisut amerlassusilerneqarneranni pisariaqartinneqartunit annertunerusumik tapersersorneqarnissamik pisariaqartitsitsoq paaqqinniffimmi sap. akunneranut nal. akunneri 40-t tikillugit tapersersortilerneqarsinnaavoq.

Annertuumik innarluutilik sunngiffimmi angerlarsimaffimmi imaluunniit ulluunerani paaqqinniffimmi 6-17-inik ukiulinnut akuleriiffiusussatut naatsorsuussami sulisut amerlassusilerneqarneranni pisariaqartinneqartunit annertunerusumik tapersersorneqarnissamik pisariaqartitsitsoq paaqqinniffimmi sap. akunneranut nal. akunneri 20-t tikillugit tapersersortilerneqarsinnaavoq.

Tapersersortip annertuumik innarluutilik eqqarsartaatsimigut, timimigut inooqataanermigullu ineriartornerani tapersersussallugu **suliassaraa**. Tapersersortitut ikiortip annertuumik innarluutilik ulluinnarni suliarineqartartunut namminearniarneranik tapersersussavaa.

Kommunalbestyrelse annertuumik innarluutilik 18-it inorlugit ukioqarpat nammineersinnaatitaanngippalluunniit annertuumik innarluutilik, tapersersortitut ikiorti, immaqa sulianut ilisimasalik, angajoqqaatut oqartussaassusilik nakkutiginnittorluunniit peqatigalugit tapersersortip sulinermini atugassaanic **iliusissanut pilersaarusiussaaq**.

Tapersersortit kommunalbestyrelsimit atorfinitsinneqartassapput, taakkulu tapersersortinut taakkununga sulisitsisuussapput. Kommunalbestyrelsit tapersersortinik sapinngisamik **isumaginninnermi perorsaannikkut ilinniagaqarsimasunik** atorfinitsitsisassapput. Tamanna ajornarpat kommunalbestyrelsit tapersersortit taamatut **sulinissaminnut immikkut piukkunnaatilitut** isigineqartut atorfinitsittassavaat.

Pikkorissartitsineq

Annertuumik innarluutilinnut, ilaquataasunut, tapersersortitut ikiortinut allanullu **pikkorissarnernut peqataanissanut** ikiorsiisoqarsinnaavoq, Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfik isumaqarpat pikkorissartitsinermi peqataaneq annertuumik innarluutillip ulluinnarni inuuneranut pitsanngoriaataasinnaasoq.

Pikkorissartitsinermit atatillugu ikiorsiissutini pikkorissartitsinermit akiliutit, angalanermit pikkorissarnerullu nalaani najukkamut aningaasartuutit kiisalu sulinikkut isertitassaraluanut annaasanut tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit taarsiissutit ilaatinneqarsinnaallutik.

Suliassaqartitsineq

Inummut annertuumik innarluutilimmut suliffeqarnissamik neqeroorfigineqarsinnaanngitsumut **naapertuuttumik sammisaqarnissamut neqeroorutissaqarnissaq** kommunalbestyrelsit isumagisariaqarpat.

Inuk annertuumik innarluutilik ulloq unnuarlu paaqqinniffimmi najugaqartuuppat naapertuuttumik sammisassaqaarnissaanut neqeroorutissaqarnissaq Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfiup sapinngisamik isumagissavaa.

Sammisaqartitsineq ulluunerani sammisassaqaartitsivinni, naapittarfinni nakkutigineqarluni sullivinni imaluunniit nakkutigineqarluni suliffinni ingerlanneqartassaaq. Ulluunerani sammisassaqaartitsiviit, naapittarfiit inersimasunullu annertuumik innarluutilinnut nakkutigineqartumik sulliviit kommunalbestyrelsinit, Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfiimmit imaluunniit taakku suleqatigiinnerisigut pilersinneqarsinnaapput. Ulluunerani sammisassaqaartitsivik, naapittarfik imaluunniit nakkutigineqarluni sullivik Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfiup kommunalbestyrelsillu suleqatigiinnerisigut pilersinneqarpat akisussaaffinnut akiliuteqartarnernullu tunngasut pillugit ingerlatsinissamut isumaqatigiissusiortoqassaaq.

Ulluunerani sammisassaqaartitsiviit, naapittarfiit nakkutigineqarlunilu sulliviit sammisassanik **ineriartuutaasunik katsorsaataasunillu neqerooruteqartassapput**. Nakkutigineqarluni sulliviit nakkutigineqarlunilu suliffiit aqqissuunneqarsimassapput inuit annertuumik innarluutillit maskiinanik akuutissanillu navianarsinnaasunik imaluunniit allanik ajoqusiisnaasunik qanillattugassaqaartinnagit.

Annertuumik innarluutilinnut nakkutigineqarluni sullivinni sammisaqartunut imaluunniit nakkutigineqarluni suliffimmi sulisunut sammissaqaartitsinermit aningaasarsianik aningaasarsisitsisoqarsinnaavoq. Aningaasarsiat taakku amerlassusissaat Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfiimmit ukiumut ataasiarlutik aalajangersarneqartassapput.

Kommunit ulluunerani sammisassaqaartitsiviini, naapittarfiutaanni, nakkutigineqarluni sulliviutaanni assigisaannilu init naleqquttut iluarsaanneqarsimasullu pilersinneqarnissaannut, aqqissuunneqarnissaannut pequsorneqarnissaannullu Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfik tapiissuteqarsinnaavoq. Init inunnit timikkut annertuumik innarluutilinnit sapinngisamik atorneqarsinnaasuussapput.

Pissutsit immikkut ittut atuutsillugit init allannortiterneqarnissaannut Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalackersuisoqarfik tapiissuteqarsinnaavoq, taamalillutik init taakku inunnit annertuumik innarluutilinnit atorneqarsinnaalersillugit.

Inersimasunut paaqqinniffiit immikkut ittut

Inersimasunut paaqqinniffiit immikkut siunertallit ulloq unnuarlu neqeroorutitut imaluunniit ullup unnuallu ilaannaani neqeroorutitut pilersinneqarsinnaapput. Inersimasunut paaqqinniffiit immikkut siunertallit ingerlatanik atuisunut **ineriartuutaasunik, katsorsaataasunik aamma/imaluunniit sammisassaqaartitsinissamik** neqerooruteqartassapput.

Siusinaartumik pensionisiat

Inuit timikkut, eqqarsartaatsikkut inooqataanikkulluunniit pissutsinik patsiseqartumik inuussutissarsiorsinnaanermikkut ataavartumik appariaateqarsimasut siusinaartumik pensionisianik tuneqarsinnaapput.

Piginaangorsaaqqinneq

Piginaangorsaaqqinnerup siunertaraa inuup sulisinnaassusilittut ukioqartup killilimilli sulisinnaassuseqalersimasup **suliinnarnissaanut sulilernissaanulluunniit** ikiuinissaq, taamaaliornikkut pineqartup imminut ilaqtutaminullu pilersuisinnaassusia pitsaanerulersinniarlugu.

Piginaangorsaaqqinnissamat ikiorserneqartassapput **inuit peqqissutsimut tunngasut**, inuttut atugarisanut tunngasut, tamatumani ilanngullugit sivisuumik suliffissaarusimaneq, sumiiffimmi pissutsinut tunngatillugu inuttut ilaqutariittulluunniit artorsaateqarnerit pissutigalugit **imaaliallaannarlugit sulilernissamat naleqqussarneqarsinnaanngitsut imaluunniit naleqqussaaqqinneqarsinnaanngitsut**. Inuk ikiorserneqarsinnaatitaasoq taaneqartarpoq piginaangorsaaqqittussaq. Inuk piginaangorsaaqqinneqarnissamat patsisissaatitaasunik naammassinnissimanersoq kommunip aalajangiiffigissassaraa.

Qinnuteqartup inuussutissarsiornikkut anguniagaa kommunip qulaajassavaa **suliniutitigut inuussutissarsiornermut ineriartornermik imaluunniit qulaajaanermik siunertaqartunik**.

- 1) Piginaangorsaaqqinnermi suliniutit makkua ilaat ataaseq arlallilluunniit sammeneqarsinnaapput: **Sulilluni misiliineq** pisortat imaluunniit namminersortut suliffeqarfiini ingerlanneqartoq.
- 2) **Suliniutit inuussutissarsiornermut piorsaataasut imaluunniit qulaajaasut**, matumani suliniutit taamaattut pisortat imaluunniit namminersortut suliffeqarfiini ingerlanneqartut ilanngullugit.
- 3) Suliffeqarfimmi piginaangorsaaqqinneq pisortat imaluunniit namminersortut suliffeqarfiini sungiusarnertigut pikkorissarnertigulluunniit.
- 4) **Ilinniartitaaneq, tassunga ilanngullugu atuaqqinneq**.

Kommunip piginaangorsaaqqinneq aaqquissuutissavaa sapinngisamik sivikinnerpaamik sivisussusilerlugu. Piginaangorsaaqqinneq aallaaviatigut **ukiut marluk sinnerlugit ingerlanneqarsinnaanngilaq**. Kommuni piffissamik piginaangorsaaqqittup piginaangorsaaqqinnermut ikiorsiussutisisinnaaffianik sivitsuisinnaavoq.

- 1) piffissaq piginaangorsaaqqiffiusoq timikkut tarnikkulluunniit piginaasakillisimaneq pissutigalugu ukiut marluk ingerlaneranni naammassineqarsinnaanngippat imaluunniit pissutsit immikkut ittut taamaaliornissamat pissutaappata, imaluunniit.
- 2) napparsimanermik, qitornanik napparsimasunik imaluunniit qitornanik timikkut tarnikkulluunniit piginaasakillisimasunik paarsinermik, erninermi sulinngiffeqarnermik imaluunniit inuttut atugarisanik immikkut ittunik pissuteqartumik piginaangorsaaqqinnerup kinguarsarneqarnera pissutigalugu piginaangorsaaqqittup ukiut tallimat iluanni piginaangorsaaqqinneq naammassisinnaanngippagu.

Piginaangorsaaqqittussaq suleqatigalugu kommunip **piginaangorsaaqqinnissamat pilersaarut** suliarissavaa, **piginaangorsaaqqittussap piginaasaanut pisariaqartitaanullu** naleqqussarlugu aammalu nammeneq siunissami suliarisassatut kissaatigisai naapertorlugit. Piginaangorsaaqqinnermut pilersaarummi nalunaarneqassapput anguniakkat, piffissalersuinerit qanorlu imaqassanersoq aammalu piviusorsioartumik isiginiarneqassallutik piginaangorsaaqqittussap killissinnaasai, piginaasai soqutigisaalu kiisalu ilinniarfissamat suliffissamullu periarfissat isiginiarneqassallutik.

Nalinginnaasumik sulisinnaanngortitsinissaq siunertaralugu piginaangorsaaqqinnissamat periarfissat tamarmik **periarfissaajunnaarsimappata**, kommunip isumagissavaa, inuit inatsisartut peqqussutaat

naapertorlugu siusinaartumik pensionisiaqanngitsut aammalu nalinginnaasumik sulilersinnaanngitsut suliinnarsinnaanngitsulluunniit **eqaannerusumik suliffimmi sulisutut** atorfinitsinneqarnissaannik periarfissiuussinissaq.

Eqaannerusumik suliffimmi sulisumut sulisitsisoq akissaasersuissaaq sulinermut naapertuuttumik. Kommuni sulisitsisumut toqqaannartumik akissarsianut tapiissuteqassaaq. Tapiissutit suliffimmi pineqartumi isumaqatigiissutit malillugit akissarsiat imaluunniit taamatut sulinermi akissarsiaritinneqartut 50 %-ii sinnernagit annertussusilerneqartassapput. Kommunip akissarsianut tapiissutinut aningaasaliissutai amerlanerpaamik ukiumut ataasiarluni tunniunneqartarput. Taamaattorli piffissaq akissarsianut tapiissuteqarfiusoq sivitsorneqarsinnaavoq immikkut pissutissaqartillugu. Kommune aqqissuussinermik aqutsinissamut akisussaasuvoq.

Sunnigiffimmi atuartitsineq

Peqqussummi matumani sunngiffimmi atuartitsineq meeqqanut, inuusuttunut inersimasunullu aqqissuussaq pineqarpoq, qanoq ukioqqortutigineq apeqqutaatinnagu aqqissuunneqarsinnaasoq **immikkut atuartitsinertut.**

Sunnigiffimmi atuartitsineq ingerlanneqarsinnaavoq **ulluunerani unnukkulluunniit.** Sunngiffimmi atuartitsineq sivikinnerusumik sivisunerusumilluunniit ingerlanneqartussatut aqqissuunneqarsinnaavoq.

Sunnigiffimmi atuartitsineq kommunalbestyrelsimit akuerineqartassaaq. Akuersissut nalunaarutigineqassaaq piumasaasut makkua naammassineqarsimappata:

- 1) atuartitsineq tamanut ammasuussaaq
- 2) atuartitsinermik aqutsisoq ilinniartitsisorlu pisariaqartinneqartunik piginnaassuseqassapput,
- 3) atuartitsissut ingerlatarluunniit naammattumik qulaajarlugit paasissutissiisoqassaaq,
- 4) atuakkat atuartitsinermilu atugassat assigisaallu peqataasunut akeqanngitsumik atugassanngortitaassapput,
- 5) suliaqarnermi atortussat peqataasumit akilerneqassapput, taamaallaat meeqqat inuusuttullu 20-t inorlugit ukiullit pinnagit,
- 6) peqataasut qanoq amerlatiginissaat immikkullu piumasaasut allat atuartitsinernut ataasiakkaanut tunngasut naammassineqarsimassapput,
- 7) ingerlataq ingerlanneqassaaq inini piukkunnartuni pisariaqartunik atortoqartuni.

Immikkut ittumik atuartitsineq tassaavoq atuartitsineq **inunnut innarluutilinnut** neqeroorutissatut aaq-qissugaasoq. Atuartitsineq aqqissugaassaaq atuartussat malillugit **inuusuttunullu** meeqqat atuarfianni atuartussaajunnaareersunut inersimasunullu tamanut ammasuussalluni. Ikinnerpaamik marluk immikkut atuartitaanissamut akuerineqartut nalunaarpata atuartitaaneq pilersinneqassaaq. Immikkut pissutissaqartillugu **inuit ataasiakkaarlugit atuartinneqarsinnaapput.** Atuartitsineq **aaqqissorneqassaaq pilersaarut malillugu** atuartitsinivimmik ingerlatsisoqarnissaa qularnaarlugu.

Inuussutissarsiutinut tunngasunut pikkorissarneq tassaavoq peqataasut **suliamut aalajangersimasumut** tunngasumik sunngiffimmi pikkorissartitaanerat. Tamatumanili pineqanngillat inuussutissarsiutinut ilinniartitaaneri inuussutissarsiutinulluunniit pikkorissartitaaneri inatsimmik allamik tunngaveqartut. Atuartitsineq kikkunnut tamanut ammasuussaaq. Atuartitsineq aqqissorneqassaaq pikkorissartitsinissamut pilersaarut, kattuffinnut suliamut tunngasunut isumaqatigiinniareernikkut, kommunalbestyrelsimit akuerineqarsimasoq malillugu. Ikinnerpaamik arfineq-pingasut nalunaarsimappata atuartitsineq pilersinneqassaaq.

Atuarfik

Atuartut piginnaasamikku ajornartorsiuteqarnertik pissutigalugu nalinginnaasumik atuartitsinerup iluani **immikkut ikiorserneqarnissaminnik** pisariaqartitsinerat tunniunneqarsinnaanngippat, **immikkut atuartinneqassapput allatullu annertusisamik immikkut perorsaanikkut** ikiorserneqassallutik.

Atuartut atuarfimmi, imm.1 malillugu, naammattumik ikiorserneqarfigisinnaanngisaminni atuartuusut, atuartut angerlarsimaffiini, atuartunut inissiani **atuarfinilu najugaqarfiusuni immikkut aaqqissuussani** najugaqarnissaminnik neqeroorfigineqassapput.

Atuarfinni najugaqarfiusuni immikkut aaqqissuussani najugaqalersinneqarsinnaapput **atuartut innarluutillit, atuaqqinnissaq/sungiusaqqinnissaq** siunertaralugu angerlarsimaffiup avataaniinnissaq taakkununga annertuumik iluaqutaasussatut isigisariaqarpat. Najugaqalersitsineq inissanullu agguataarineq naalackersuisut erseqqinnerusumik aalajangersagaat malillugit pisassaaq

Malugeqquneqarpoq oqaaseq
"annertusisamik immikkut atuartitsineq" atuarfik pillugu peqqussummi maanna atuuttumi atorunnaarsinneqarmat, taarsiullugu immikkut atuartitsineq allatullu immikkut perorsaanikkut ikiorsisarneq atorneqarluni. Taamatut allannguinnermut tunuliaqutaasoq peqqussummut nassuiaatini nassuiarneqarpoq:

"Atuartaasussatut nassuiakkat peqqussummi atuuttumi annertusisamik immikkut atuartinneqartussanik nassuiaanermi tikkuarneqartunut naapertuupput. Taamaaliornerup siunertarinngilaa nalinginnaasumik immikkut atuartitsisarnerup atorunnaarsinneqarnissaa. Atuartut taamatut atuartinneqartussatut nalilerneqartut, siunnersuut naapertorlugu nalinginnaasumik immikkut atuartinneqartassapput. Akerlianik erseqqissarneqarpoq immikkut aaqqissuussilluni atuartitsisarneq, assersuutigalugu klassikkaartumik pikkorissartitsisarneq, ullumikkut immikkut atuartitsinerup ataaniitinneqartartoq, atuartunullu immikkut atuartinneqartariaqanngikkaluanut aamma atuartitsiviusartoq, siunissami atuartitsinerup nalinginnaasup iluani ingerlanneqarsinnaasoq, tamannalu atuartut pisariaqartitaannik ingerlaqatigiinnik pilersitsinikkut piffissarlu aalajangersimasoq atorlugu eqikkakkanik pikkorissartitsisarnertut, pisariaqartitsinermik naliliineq naapertorlugu ingerlanneqartarsinnaavoq. Immikkut atuartitsisarneq siunnersuut malillugu atuartunut ilikkarniarnermi ajornartorsiutilinnut tamanut tunngatinneqartuassaaq, ajornartorsiutit tamakku inooqatigiinnikkut, timikkut tarnikkulluunniit ajornartorsiutinik tunngaveqaraluarpata, taamaalillunilu atuartup nammineq pisariaqartitsinera naapertorlugu nalinginnaasutut annertusisatulluunniit immikkut atuartitsinertut ingerlanneqartuassalluni."

Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 22/98 suli atuuttoq "annertusisamik immikkut atuartitsinermik allatullu immikkut perorsaanikkut ikiorsinermik" atuiffiuvoq, ullumikkullu tiiminik taama itturnik tunniussinissamut inatsit tunngavissiillutik, tamatumani makku oqaatigineqarsinnaallutik:

Immikkut ittumik atuartitsisuusassapput ilinniartitsisut allatut pikkorissarsimasut immikkut ittumik atuartitsinermi ilinniartitsisut, taamatut tiimeqartitsinissamut piumasagaataavoq atuartunut pineqartunut atuartitsinissamut immikkut pilersaarutininik PPR-imut nassiuussisoqarsimanissaa, ukiup atuarfiusup ingerlanerani tiimit unitsinneqarnissaannik aalajangiineq atuarfiup pisortaanit inassuteqartoqarneratigut PPR-imit pissaq, atuarfik atuartunik nuuttoqarnerani PPR-imut nalunaarusiamik nassiuussissasoq.

Inerniliineq

Inatsisitigut periarfissanik allattuinnermi qulaaniittumi allassimasutut ullumikkut inatsisit tunngavigalugit innarluutillit qassinilluunniit ukiullit atuartinneqalernissaannut, ilinniagaqalernissaannut, sulinermik misiliinissaannut, ass. eqaannerusumik nakkutigisaasumilluunniit suliffeqartinneqarnikkut sammisassaqartinneqalernissaannut suliffeqartinneqalernissaannulluunniit periarfissaqassaaq.

Meeqqat atuarfiat pillugu inatsisitoq naapertorlugu atuartut 20-liinissamik tungaannut atuartinneqarsinnaasimapput, atuartussaataaernerik sivitsuisinnaaneq taanna atuarfik pillugu inatsimmi nutaami atuutinngilaq, tassani ukiuni qulini atuartussaatisoqarmat, tamatuma kingorna ass. inuusuttunik innarluutilinnik atuartsineq, sulitinneqarnerat, sammisasaqartinneqarnerat il.il. inatsit alla naapertorlugu pisarlutik. Tamatuma saniatigut atuarfimmi suliasat meeqqanut inuusuttunullu atuartussaataasunuinnaq sammitinneqarput taamaattorli inuusuttut atuartitaanissamat, ilinniartitaanissamat il.il. periarfissaat ajorseriannngillat akerialianilli inatsisit qulaani taaneqartut tunngavigalugit inuusuttut immikkut aaqqissuussiffiqeqarnissaannut periarfissarpassuaqarpoq.

Taamaalilluni ullumikkut periarfissaavoq inuusuttut atuartitaasussaataajunnaareersut immikkut atuartitaanissamik neqeroorfiginissaat, taannalu tassaavoq (tak. qulaani allassimasut) atuartsineq immikkut aaqqissuussaq, inunnut innarluutilinnut neqeroorutaasoq. Atuartitaaneq atuartut naapertorlugit aaqqissuunneqassaaq, aamma inuusuttunut atuartitaasussaajunnaareersunut inersimasunullu ammasuussalluni.

Peqataaniarlutik nalunaartut immikkut atuartitaasussat aluerisaasut minnerpaamik marluuppata holdi pilersinneqassaaq. Taamaattorli immikkut pissutissaqartillugu ataasiinnarmik atuartsineq akuerineqarsinnaavoq. Atuartitsineq ilinniartitsisoqarnissaa qularnaarlugu pilersaarusiorneqassaaq.

Akorutissaqanngilaq atuartsinerup taamaattup meeqqat atuarfiata atuartsineranut nangissutitut aaqqissuunnissaa, immikkut qitiusumik atuartsivimmi (specialcenterimi) pisussanngorlugu. Aammattaaq piginnaanngorsaaqqinneq pillugu inatsisit atorluarnissaat periarfissaqarluarpoq, soorlu innarluutillit inuusuttut sulinermik misiliinissaannut, inuutissarsiutitaarnissamat ineriartuutaasunik paasiniaaffiusunilluunniit sammisaqarnissaannut, ilinniartitaallutik sungiusartitaallutillu ingerlatsinissaannut, ilinniartitaanermut, tassunga ilanngullugit allamik ilinniagaqaqqinnerit sulinermik misiliinertallit imaluunniit piffissap suliffiup eqaatsumik aaqqissuunneratigut ingerlanneqartut – soorlu Nuup illoqarfiani periarfissat taakku atorluarneqartut.

Namminersornerullutik Oqaertussat “annertusisamik immikkut atuartsinermut” isumaqatigiissutit atuuttut – ilaatigut ilinniartitsisut akissarsiaannut tunngasut – naapertorlugit kommuninut akiliutigisarpaat akunnermut 511,79 kr. Sunngiffilli pillugu inatsisit naapertorlugit atuartsineq akunnermut 288,35 kr-qarpoq, kommunimillu akilerneqartussaalluni.

Inatsisitigut periarfissaqarluartoq innarluutilippasuit ilaqutaallu siusinaartumik pensionisiaqalernissamat innersuunneqakkajuttarput, imaluunniit atuartinneqaratik, ilinniartinneqaratik sulitinneqaratillu.

Tamanna arlalinnik pissuteqarsinnaavoq:

- 1) Inatsisinut taakkulu aqutugalugit periarfissanut ilisimasaqannginneq
- 2) Tapersersortinik isumaginninnikkut perorsaanermik ilinniarsimasunik, suliamik ilinniagalinnik inunnillu suliasaqarfimmik immikkut ilisimasalinnik amigaateqarneq
- 3) Kommuninit ataasiakkaanit innarluutilinnut neqerooruteqannginneq – sulissasqarfimmik tunuliussinermik pissuteqakkajuttartuq
- 4) Innarluutillit assigiinngitsorpassuit siammasippallaarnerat
- 5) Innarluutillit pillugit inuiaqatigiinni nalinginnaasumik ilisimasaqannginneq

Kingullermut taaneqartumut tunngatillugu inuiaqatigiinni innarluutilinnut tunngatillugu isummanik allanngorujussuaqartoqartariaqarpoq. Ilaatigut oqaatigineqarpoq suliffissarsiussisarfiit, Piareersarfiit ilinniarsiillu inuusuttunut innarluutilinnut tunuarsiartaorujussuusartut, kiisalu sukumiinerusumik siunnersuinissamat tapersersuinissamulluunniit nukissaqanngissorikkajuttartut.

Tamanna aamma sulisitsisunut atuuppoq – pisortanut namminersortunullu nalorneqqat pissutigalugu innarluuteqanngitsut innarluutilinnit salliutitsisartut.